

Identifying and determining the main variables of good organizational governance in Iran's regulatory bodies using the meta-analysis method (Case of Study: state Accounts Court)

- Mohammad Abednejad^۱
- rostam derakhshan^۲
- Nasrin jazani^۳

Abstract

One of the important topics that has been paid attention to in the last decade is governance and the way of governance. Therefore, the purpose of this research is to identify and determine the main variables of good governance in Iran's regulatory bodies using the meta-analysis method. This thesis is practical and descriptive in terms of purpose. The present research has analyzed all the articles, books, theses and treatises between the years ۱۳۸۵ and ۱۴۰۲ about good governance by using the meta-analysis method, and ۴۲ cases were selected after screening. In this research, an exploratory design of categorization type has been used. In this project, qualitative data were first collected through library studies and evaluated based on the meta-analysis method. The results of data analysis show that the main variables of good governance in Iran's regulatory bodies can be divided into five categories: contextual, structural, regulatory, cultural, social, and functional, each of which is defined by an index. (۲۵ indicators) are defined. The results of this research showed that by focusing on the identified variables and implementing applicable proposals, regulatory institutions in Iran can strengthen their governance practices, improve organizational performance, and increase their overall effectiveness in performing their regulatory responsibilities. The obtained results can contribute to the continuous improvement of governance methods in regulatory institutions, especially the National Audit Office in Iran, and provide valuable insights to increase organizational effectiveness, transparency, and accountability.

Keywords: governance, good governance, regulatory institutions, meta-analysis.

^۱ Ph.D. Student, Department of Public Administration, Qazvin Branch, Islamic Azad University, Qazvin, Iran

^۲ Assistant Professor, Department of Public Administration, Ramhormoz Branch, Islamic Azad University, Ramhormoz, Iran

^۳ Associate Prof., Faculty of Economic and Political Sciences, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran

شناسایی و تعیین متغیرهای اصلی حکمرانی خوب در دستگاه‌های نظارتی کشور ایران (مورد مطالعه: دیوان محاسبات کشور)

- محمدعابدنژاد^۱
- رستم درخشان^۲
- نسرین جزئی^۳

چکیده

یکی از موضوعات مهمی که در دهه اخیر مورد توجه قرار گرفته است حکمرانی و شیوه حکمرانی است. لذا هدف این پژوهش شناسایی و تعیین متغیرهای اصلی حکمرانی خوب در دستگاه‌های نظارتی کشور ایران با استفاده از روش فراتحلیل می باشد. این پژوهش از نظر هدف کاربردی و توصیفی می باشد. پژوهش حاضر با استفاده از روش فراتحلیل به بررسی کلیه مقالات، کتاب‌ها، پایان‌نامه و رساله‌ها در بین سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۴۰۲ درباره حکمرانی خوب پرداخته است که پس از غربالگری ۴۲ مورد انتخاب شدند. در این پژوهش، از طرح اکتشافی از نوع مقوله‌بندی استفاده گردیده است. در این طرح ابتدا داده‌های کیفی از طریق مطالعات کتابخانه‌ای (فیش برداری) جمع‌آوری شده و براساس روش فراتحلیل مورد ارزیابی قرار گرفته‌اند. نتایج تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان می‌دهد که متغیرهای اصلی حکمرانی خوب در دستگاه‌های نظارتی کشور ایران را می‌توان پنج دسته زمینه‌ای، ساختاری، مقرراتی، فرهنگی و اجتماعی، و عملکردی سازمان تقسیم می‌شود که هر کدام از آنها بوسیله شاخص‌هایی (۲۵ شاخص) تعریف می‌شوند. نتایج این تحقیق نشان داد که با تمرکز بر متغیرهای شناسایی شده و اجرای پیشنهادات قابل اجرا، نهادهای نظارتی در ایران می‌توانند شیوه‌های حاکمیتی خود را تقویت کنند، عملکرد سازمانی را بهبود بخشند و اثربخشی کلی خود را در انجام مسئولیت‌های نظارتی خود افزایش دهند. نتایج حاصله می‌تواند به بهبود مستمر شیوه‌های حاکمیتی در نهادهای نظارتی بخصوص دیوان محاسبات کشور در ایران کمک کرده و بینش‌های ارزشمندی را برای افزایش اثربخشی، شفافیت و پاسخگویی سازمانی ارائه دهد.

واژگان کلیدی: حکمرانی، حکمرانی خوب، دستگاه‌های نظارتی، فراتحلیل.

۱- دانشجوی دکتری، گروه مدیریت دولتی، واحد قزوین، دانشگاه آزاد اسلامی، قزوین، ایران.

۲- استادیار، گروه مدیریت دولتی، واحد رامهرمز، دانشگاه آزاد اسلامی، رامهرمز، ایران. نویسنده مسئول، ایمیل:

drazaduniversity@yahoo.com

۳- دانشیار، گروه مدیریت بازرگانی، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران.

۱. مقدمه

در دنیای امروز، مفهوم حکمرانی خوب به عنوان یکی از عوامل اصلی توسعه پایدار و افزایش کارآمدی نهادهای عمومی مورد توجه قرار گرفته است. دیوان محاسبات کشور به عنوان یکی از مهم‌ترین دستگاه‌های نظارتی، نقش اساسی در حفظ سلامت مالی و شفافیت اقتصادی دارد.

با این حال، چالش‌های متعددی در مسیر دستیابی به حکمرانی خوب در این نهاد وجود دارد که می‌تواند بر کارآمدی و اثربخشی آن تأثیر منفی بگذارد. این چالش‌ها شامل ضعف در ساختارهای نظارتی، ناکارآمدی در اجرای قوانین و مقررات، و عدم شفافیت در فرایندهای تصمیم‌گیری می‌باشد (جهانیان، ۱۳۹۷).

یکی از مهم‌ترین دغدغه‌ها در این زمینه، نیاز به طراحی یک مدل حکمرانی خوب است که بتواند نقاط ضعف فعلی را شناسایی و برطرف نماید. مدل‌های حکمرانی خوب باید به گونه‌ای طراحی شوند که ضمن تقویت شفافیت و پاسخگویی، زمینه‌ساز ارتقای کارایی و اثرگذاری دستگاه‌های نظارتی باشند. این مدل‌ها باید بر مبنای اصول عدالت، شفافیت، مسئولیت‌پذیری و مشارکت عمومی بنا شوند تا بتوانند در ایجاد اعتماد عمومی و افزایش رضایت شهروندان مؤثر باشند (محسنی، ۱۴۰۰).

یکی از موضوعات مهمی که از دهه ۱۹۸۰ به این سو در مؤسسات پژوهشی و آکادمیک علوم انسانی به خصوص در رشته‌ها علوم سیاسی و اجتماعی، اقتصاد، مدیریت و حقوق عمومی مطرح شده، موضوع «حکمرانی خوب» است. در صورتی که اعمال حاکمیت بر مبنای ویژگی‌های مهمی همچون: مشارکت دادن مردم و نهادهای مدنی در تصمیم‌سازی‌ها، حاکمیت قانون، التزام حکومت و شهروندان به قانون و باورها مدنی، پاسخگویی، فساد ستیزی، ایجاد فرصت‌های برابر، عدم تبعیض و مانند آن باشد از آن می‌توان به «حکمرانی خوب» یاد کرد در جهت عکس، اگر اعمال حاکمیت بر مبنای ویژگی‌هایی همچون: قانون‌گریزی، خودسری حکومت، عدم تعامل حکومت و مردم، فساد و ناکارآمدی باشد از آن بایستی به عنوان «حکمرانی بد» یاد کرد (سردار نیا و شاکری، ۱۳۹۳). حکمرانی سیستمی است که توسط آن سازمان‌ها مدیریت و اداره می‌شوند و اینکه سازمان چگونه قرار است به اهدافش برسد، نوشتن قوانین و مقررات، فرایندهای تصمیم‌گیری سازمانی، تعیین ابزار بهینه‌سازی و نظارت بر عملکرد، چگونگی نظارت و ارزیابی ریسک‌اثرگذار است (بحرینی و همکاران، ۱۴۰۰). دیوان محاسبات به عنوان یکی از اصلی‌ترین نهادهای نظارتی کشور، نقش حیاتی در حفظ سلامت مالی و اقتصادی ایفا می‌کند. با توجه به چالش‌های فعلی، از جمله فساد، ناکارآمدی و عدم شفافیت در نهادهای دولتی، ارتقاء حکمرانی خوب می‌تواند به بهبود

عملکرد این نهاد و افزایش اعتماد عمومی منجر شود. تحقیقات نشان می‌دهد که ارتقای حکمرانی خوب می‌تواند به کاهش فساد، افزایش کارایی و تقویت پاسخگویی کمک کند (صادقی و همکاران، ۱۳۹۷).

حکمرانی خوب باید برای دستیابی به حداکثر سطح اعتماد عمومی نسبت به دولت اجرا شود، زیرا از ایده دولت برای فراگیر بودن و تعامل با مردم برای رقابت در سطح ملی و بین‌المللی حمایت می‌کند. به طور همزمان، به پاسخگویی ادراک شده به واکنش دولت‌ها نسبت به خواسته‌های عمومی مربوط می‌شود و بر حسب تمایل دولت برای پاسخ به

درخواست‌ها و شکایات شهروندان سنجیده می‌شود. علاوه بر این، دولت پاسخگو، دولتی است که توجه، تعامل، و ارائه بازخورد کارآمد دارد و با میزان ادراک عمومی از اینکه دولت به آنها گوش می‌دهد و به سؤالات آنها پاسخ می‌دهد سنجیده می‌شود (منصور^۱، ۲۰۲۱). پیشنهاد حکمرانی خوب در اسلام سابقه دیرینه نسبت به الگوی غربی دارد. چرا که اسلام چهارده قرن پیش در زمانی که حکومت‌ها مستبد و به صورت دیکتاتوری اداره می‌شدند، طرح حکمرانی خوب را مطرح نموده و در عمل نیز آن را به اجراء درآورد. حکومت نبوی(ص) و نیز حکومت علوی(ع) به عنوان دو الگوی تاریخی از حکمرانی خوب در اسلام است که با تلاشهای فکری و عملی به بررسی مشکلات و مسائل حکومت پرداخته و شاخصهای حکمرانی خوب را عملاً در جامعه پیاده می‌کردند. حکمرانی خوب از منظر اسلام عبارت است از حکمرانی که دارای شاخص‌های ذیل باشد؛ حاکمیت قانون، عدالت، مردم‌سالاری دینی، وحدت ملی، شفافیت، شایسته‌سالاری، ثبات سیاسی و نبود خشونت، اظهار نظر و پاسخگویی و کنترل فساد (سلطانپور، ۱۳۹۷).

در دهه‌های اخیر مطالعات وسیعی در زمینه تدوین الگوی مطلوب حکمرانی در کشورها در جهت شناسایی و سنجش کمیت، کیفیت و نحوه اداره امور جامع صورت گرفته است که هر یک با رویکردی خاص این حوزه را مورد بررسی قرار داده است. بررسی‌ها نشان می‌دهد چارچوب‌های نظری و عملیاتی مناسب و مدون شده‌ای در این مطالعات وجود ندارد، تا بتوان با استفاده از این چارچوب‌ها اقدام به بررسی شیوه حکمرانی در حوزه‌ها و جوامع مختلف کرو و عملکرد آنها را ارزیابی کرد. بدیهی است نبود ابزار و یک سنجه جامع در مطالعات حکمرانی کشورها، منجر به تدوین پژوهش‌های پراکنده و بدون پشتوانه نظری شده و نیم‌تواند به توسعه ادبیات حکمرانی متناسب با اقتضات کشورها کمک کرد (امیری و همکاران، ۱۳۹۹). با توجه به این امر که کشور ایران از یک طرف، یک کشور اسلامی است، و از طرفی دیگر سازمان‌های ایرانی مجبور هستند با دیگر

^۱ Mansoor

سازمان‌ها در دیگر کشور های جهان ارتباط داشته باشند که قوانینی متفاوت دارند و لذا بحث حکمرانی در سازمان های ایرانی را کمی دشوار نموده است. ارتقاء حکمرانی خوب در دیوان محاسبات می‌تواند تأثیرات گسترده‌ای بر سایر نهادهای دولتی و عمومی داشته باشد. تحقیقات نشان می‌دهد که نهادهای نظارتی قوی و کارآمد می‌توانند به بهبود عملکرد سایر نهادهای دولتی و افزایش کیفیت خدمات عمومی منجر شوند (جهانیان، ۱۴۰۰). از این رو، طراحی و اجرای مدل حکمرانی خوب در دیوان محاسبات نه تنها به ارتقاء این نهاد کمک می‌کند، بلکه می‌تواند بهبود کلی حکمرانی در کشور را نیز تسریع بخشد

لذا این ضرورت بنظر می‌رسید که این تحقیق به طراحی و ارائه مدل حکمرانی خوب در دستگاه‌های نظارتی بپردازد. با توجه به اهمیت حکمرانی خوب در سازمان‌ها، هدف از اجرای پژوهش حاضر بررسی شاخصه های یک حکمرانی خوب می‌باشد و در همین راستا سوال اصلی پژوهش به این صورت مطرح می‌گردد که متغیرهای حکمرانی خوب در دستگاه های نظارتی کدامند؟

۲. مبانی نظری و پیشینه پژوهش

حکمرانی عبارت است از «تعیین کاربردهای گسترده ای که منابع سازمانی برای آن مستقر می‌شوند و حل و فصل تعارضات بین افراد بی شمار در سازمان‌ها». حاکمیت رفتار اعضای سازمان را هدایت و کنترل می‌کند. در ادبیات بیشتر حاکمیت به عنوان ترکیب دو مسئولیت اصلی تعیین جهت استراتژیک کسب و کار و ایجاد تعادل پویا بین گروه های ذینفع، ترکیب ائتلاف غالب شرکت و سهامداران توصیف شده است (کالمونزر و همکاران، ۲۰۲۰). در سال های اخیر، حکمرانی تبدیل به موضوعی مهم در مدیریت بخش دولتی و عمومی شده است و این مسئله به واسطه نقش مهمی است که حکمرانی در تعیین سلامت اجتماع و به تبع آن هموار کردن مسیر توسعه ایفا می‌کند. همچنین، حکمرانی خوب از جمله جدیدترین راه حل های مطرح شده برای رفع کاستی ها و توسعه پایدار، می باشد. شناخت موانع تحقق حکمرانی خوب در یک نظام، سازمان، شرکت و یا شهر و منطقه مسیر توسعه آن را هموار می‌گرداند (ایوبی و همکاران، ۱۴۰۱). در سطح کسب و کار، حکمرانی خوب برای عملکرد خوب سازمان ضروری است و یکی از دیدگاه های عملکرد خوب شرکت ها این است که نظارت و بدین سان مدیریت یک سازمان با نظارت منابع مالی و زیست محیطی سازمان مرتبط باشد. تا سال ۲۰۱۳، کدهای حکمرانی در بیش از ۹۰ کشور در سراسر جهان ایجاد شده بود. این مفهوم صرفاً به این معناست که سازمان‌ها چگونه خودشان را اداره می‌کنند؟ مهم

ترین نکته این است که حکمرانی سازمان‌ها تنها وسیله‌ای است که سازمان‌ها برای دستیابی به اهداف و استراتژی‌های خود بکار می‌گیرند. حکمرانی خوب به سه عرصه سازمان‌های دولتی، سازمان‌های خصوصی و جامعه مدنی مرتبط است و می‌توان الزامات ساختاری آن را به این سه عرصه تسری داد (غفاری، ۱۳۹۷).

شیوه‌های حکمرانی خوب برای تقویت و گسترش اقتصادها امری ضروری هستند. از این رو، هرگونه اقدامی برای بهبود حاکمیت نهادی باید حفظ شود. حکمرانی خوب را می‌توان از راه‌های متعددی استنباط کرد. از جمله تخصیص عاقلانه منابع، خدمات عمومی کارآمد با تصمیم‌گیری شفاف و اجرای موثر سیاست‌ها بدون تخلف و فساد. به علاوه این که، «مجموعه فزاینده‌ای از شواهد نشان می‌دهد که حکمرانی مؤثر نه تنها عملکرد سازمان را افزایش می‌دهد، بلکه انطباق سازمان با مقررات، قوانین، استانداردها و انتظارات عمومی را نیز ارتقا می‌بخشد. این موضوع هم در بخش خصوصی و هم در بخش دولتی صادق است. علاوه بر این، حکمرانی خوب صرفاً به کار بردن ارزش‌های خوب نیست، بلکه عملکرد و انطباق باید بر این اساس متعادل شوند (ابراهیم و همکاران، ۲۰۲۰). اما در عین حال، هیچ مدل جهانی یا واحدی برای حکمرانی خوب وجود ندارد که در همه شرایط قابل اجرا باشد (یوسف و همکاران، ۲۰۱۶). از سویی گفته می‌شود که، امروزه پارادایم حکمرانی خوب یک شیوه رایج و مسلط برای اداره جامعه در سطح جهان بوده و متفاوت از دولت و حکومت است. در حکمرانی خوب، فساد در حداقل میزان خود است؛ دیدگاه حداقل‌ها به حساب آورده می‌شود و صدای اقشار آسیب‌پذیر در تصمیم‌گیری‌ها شنیده می‌شود (مولائی و همکاران، ۱۳۹۸). حکمرانی خوب مفهوم بسیار گسترده و پرارزشی است که اغلب به صورت هنجاری و برای ترویج برخی اقدامات توسط دولت‌ها و/یا برای مشخص کردن تمایز از شیوه‌های حکمرانی بد، مانند فساد، حمایت، عدم شفافیت و غیره استفاده می‌شود (سانسینو و همکاران، ۲۰۱۷).

حکمرانی خوب زمانی قابل مشاهده است که یک کسب و کار به شیوه‌ای مناسب هدایت و مدیریت شود. در این راستا، سازمان باید بتواند رفاه را به ارمغان آورد و بهترین اقدامات را برای برآورده کردن انتظارات ذینفعان ارائه دهد. حکمرانی خوب به معنای شیوه‌های مدیریت خوب، برآوردن نیازهای مختلف ذینفعان و توانایی مقابله با چالش‌هایی مانند چالش‌های ناشی از محیط پویا است. علاوه بر آن، «حکمرانی خوب به معنای تأمین عدالت، توانمندسازی، اشتغال و تضمین خدمات کارآمد می‌باشد» (ابراهیم و همکاران، ۲۰۲۰). واژه حکمرانی، مفاهیم متعددی را دربر می‌گیرد نظیر، اقدام یا فرآیندی در راستای جهت‌دهی و کنترل مقتدرانه یا روشی که سازمان‌ها یا کشورها در بالاترین

^۱ Sancino

^۲ Ibrahim

سطح، برای مدیریت سیستم های خود در راستای انجام ماموریت های تعیین شده به کار می برند (قربانیان و همکاران، ۱۴۰۰).

حکمرانی خوب را می توان به عنوان پیوندی بین مفهوم دموکراسی و حاکمیت قانون درک کرد که اغلب به آن حکومت قانون دموکراتیک می گویند. از این رو، تقویت موقعیت اقلیت های قومی کیفیت دموکراسی و حاکمیت قانون را در کشور نیز بهبود می بخشد. دموکراسی که دربرگیرنده باشد مشارکت بهتر اقلیت های قومی را تسهیل می کند. با توجه به حاکمیت قانون، حکمرانی خوب از دولت می خواهد که از اختیارات خود برای ارائه اقدامات مثبت به اقلیت های قومی استفاده کند (مروان^۱، ۲۰۱۹). از بسیاری جهات، این موضوع نشان داده شده است که معماری های سیاسی و نهادی باید درست باشند تا حکمرانی خوب سازگار و ترویج شود. «حکمرانی» در زمینه مدیریت دولتی، به «هنر دولت» اشاره دارد و به صورت همزمان، نیاز به مدیریت و پیمایش حوزه ها و بازیگران جامعه مدنی درگیر در ایجاد خط مشی عمومی است. اگر این دو اصطلاح در کنار هم قرار گیرند، به توانایی دولت ها در اجرای تغییرات و میزان پاسخگویی آنها به تغییرات اجتماعی اشاره دارد. این موضوع همچنین توانایی ایجاد ظرفیت و انعطاف پذیری و بهینه سازی مناسب و انعطاف پذیری منابع در پاسخ به چالش های فرعی ملی، ملی و بین المللی را دارد (کولونلی و همکاران^۲، ۲۰۱۷).

حمزه محمد^۳ (۲۰۲۳)، در پژوهشی با عنوان حکمرانی خوب و نقش قانونگذاران در دولت های محلی در نیجریه و با هدف بررسی حکمرانی خوب که در دولت های محلی نیجریه با بررسی نقش ها و مسئولیت های قانون گذاران دولت محلی که مسئول شاخه های مردمی توسعه در حکومت پرداخت. به عنوان نزدیک ترین لایه حکومت به شهروندان، انتظار می رود که حکمرانی خوب باید از دولت محلی شروع شود. ماهیت این پژوهش توصیفی است بدین معنا که موضوعات مفهومی گسترده ای را در مورد نقش دولت محلی، قوه مقننه دولت محلی و حکمرانی خوب تعریف کرده است. همچنین این پژوهش به نقش قوه مقننه دولت محلی و اثربخشی این ارگان دولتی در تضمین و حفظ حکمرانی خوب در سیاست نیجریه پرداخته است. در این پژوهش در ارزیابی و رسیدگی به شکاف ها و همچنین ردیابی عملکرد در حکمرانی بسیار مرتبط می شود. قیوم و همکاران^۴ (۲۰۲۲)، پژوهشی را با عنوان آیا برجسب اسلامی عملکرد محیطی، اجتماعی و حکمرانی خوب را نشان می دهد؟

^۱ Marwan

^۲ Connolly

^۳ Hamza Mohammed

^۴ Qoyum

شواهدی از شرکت‌های منطبق با شرعیت در اندونزی و مالزی انجام دادند. این مطالعه به طور تجربی تأثیر برجسب اسلامی بر عملکرد محیطی، اجتماعی و حاکمیتی را بررسی می‌کند. انتظار می‌رود شرکت‌های اسلامی در اندونزی و مالزی که بدهی کمتر و درآمد غیر شرعی کمتری دارند و استانداردهای اخلاقی بالاتری دارند، به محیط زیست و جامعه کمک بهتری داشته باشند. شرکت‌های مورد آزمایش در اندونزی و مالزی، که دو کشور نوظهور در آسه‌آن (انجمن کشورهای جنوب شرقی آسیا) هستند، تفاوت قابل توجهی را در عملکرد کلی محیطی و اجتماعی نشان می‌دهند، اما در کیفیت حاکمیت تفاوتی را نشان ندادند. همچنین، این مطالعه تأثیر معنادار بر عملکرد استفاده از معیارهای اسلامی برای اهرم، حساب‌های دریافتی و وجه نقد را مستند می‌کند. به طور کلی شرکت‌هایی که برجسب اسلامی دارند، عملکرد محیطی و اجتماعی بهتری دارند، اما عملکرد حاکمیتی ندارند و سیاست‌های مربوطه در این زمینه باید تعدیل شود.

منصور (۲۰۲۱)، پژوهشی را با عنوان اعتماد شهروندان به دولت به عنوان تابعی از حکمرانی خوب و ارائه اطلاعات با کیفیت توسط سازمان دولتی در رسانه‌های اجتماعی در طول کووید-۱۹ انجام دادند. شواهد موجود در ادبیات نشان می‌دهد که شیوه‌های حکمرانی خوب بر نگرش‌ها و رفتارهای شهروندان نسبت به دولت تأثیر می‌گذارد. بنابراین، بر اساس تئوری حکمرانی خوب، مطالعه حاضر با هدف بررسی تجربی چگونگی ارتقای عملکردهای حکمرانی خوب اعتماد عمومی را با مکانیسم اساسی واکنش درک شده حکومت نسبت به COVID-۱۹ و نقش تعدیل‌کنندگی ارائه اطلاعات با کیفیت از سوی سازمان دولتی در زمینه رسانه‌های اجتماعی انجام داد. نتایج نشان دهنده ارتباط مستقیم و غیرمستقیم شیوه‌های حکمرانی خوب با اعتماد عمومی به دولت از طریق واکنش ادراک شده حکومت به عنوان میانجی بود. به همین ترتیب، نتایج نشان داد که کیفیت اطلاعات رسانه‌های اجتماعی با واکنش ادراک شده حکومت تعامل دارد و اعتماد عمومی به دولت را افزایش می‌دهد. آلباتی و همکاران (۲۰۲۱)، پژوهشی را با عنوان قابل اعتماد بودن، حکمرانی خوب و ریسک‌پذیری در کشورهای حوزه خاورمیانه و شمال آفریقا به بررسی نقش قابلیت اعتماد و کیفیت حاکمیت در رفتار ریسک‌پذیری بانک‌ها، همراه با سایر متغیرهای خاص بانک‌ها و کشورها که معمولاً مورد مطالعه قرار می‌گیرد، پرداختند. با استفاده از مجموعه داده‌ای متشکل از ۲۰۲ بانک در ۱۶ کشور در خاورمیانه و شمال آفریقا (منا) از سال ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۷ و یک روش دو مرحله‌ای تعمیم یافته از روش لحظه‌ها، قابلیت اعتماد به طور مستقیم در رابطه با ریسک‌پذیری و به طور غیرمستقیم از طریق کیفیت کانال حکمرانی مورد آزمایش قرار گرفت. نتایج پ نشان داد که قابل اعتماد بودن، ریسک‌پذیری را کاهش می‌دهد، در حالی که کیفیت حاکمیت، رفتار ریسک‌پذیری بانک‌های منا را تشدید می‌کند. با این حال، تأثیر اعتماد بر ریسک‌پذیری با حکمرانی خوب تغییر

می‌کند که نشان دهنده تأثیر جایگزینی اعتماد بر ریسک‌پذیری بوده و این به دلیل وجود نهادهای رسمی ضعیف در کشورهای منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا است.

مهرابی و همکاران (۱۴۰۲)، در پژوهشی به ارائه مدل حکمرانی در فدراسیون‌های ورزشی: رویکرد حکمرانی خوب پرداختند. این پژوهش از نظرهدف کاربردی و از نظر روش تحلیلی-توصیفی بود. جامعه آماری تحقیق را ذی‌نفعان هشت فدراسیون فوتبال، والیبال، بسکتبال، هندبال، کشتی، تکواندو، وزنه‌برداری و جودو تشکیل می‌داد که از میان آنها ۳۰۵ نفر به صورت تصادفی به عنوان نمونه انتخاب شدند. بر اساس نظر خبرگان شاخص‌ها در هشت عامل شفافیت و پاسخگویی، مشارکت‌جویی، قانون‌مداری، مسئولیت‌پذیری، مبارزه با فساد، رعایت موازین اخلاقی، نظارت و کنترل و اثربخشی قرار گرفتند. همچنین مشخص شد که این عوامل بر رفتار حکمرانی خوب در فدراسیون‌های ورزشی تأثیرگذارند و مدل ترسیم‌شده در این خصوص از کیفیت مناسبی برخوردار بود. این پژوهش یک مدل بومی برای حکمرانی خوب در فدراسیون‌های ورزشی کشور ارائه داد.

ایوبی نجف‌آبادی و همکاران (۱۴۰۱)، در پژوهشی با عنوان طراحی مدل مطلوب حکمرانی خوب شهری در اصفهان با رویکرد تحلیل موانع برنامه‌ریزی و مدیریتی به بررسی موانع برنامه‌ریزی و مدیریتی حکمرانی خوب شهری به منظور ارائه مدل مطلوب پرداختند. در این پژوهش، ابتدا موانع مذکور از طریق مطالعات کتابخانه‌ای و اکتشافی و سپس نظرسنجی از خبرگان آگاه به موضوع با استفاده از تکنیک دلفی، مورد شناسایی قرار گرفت و سپس این عوامل در قالب الگوی طراحی شده در جامعه آماری مورد نظر به آزمون گذاشته شد. جامعه آماری پژوهش کلیه کارکنان شهرداری اصفهان با تعداد ۱۶۹۳ بود. که با استفاده از فرمول کوکران و با استفاده از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی متناسب با حجم طبقه تعداد ۳۱۵ نفر بعنوان نمونه انتخاب شدند. در این پژوهش جهت گردآوری اطلاعات، از دو پرسشنامه حکمرانی خوب و موانع برنامه‌ریزی استفاده شد. یافته‌های پژوهش ضمن تأیید الگوی پیشنهادی پژوهش، نشان داد موانع برنامه‌ریزی و مدیریت، بر حکمرانی خوب شهری در شهرداری اصفهان اثر منفی و معناداری دارد. براساس مقدار ضریب تعیین، ۲ درصد از تغییرات حکمرانی خوب شهری توسط موانع برنامه‌ریزی و مدیریتی تبیین می‌شود.

حاجیلو و همکاران (۱۴۰۰)، در پژوهشی به طراحی و اعتباریابی الگوی توسعه منابع انسانی مبتنی بر حکمرانی خوب در دانشگاه‌های علوم پزشکی تابعه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی پرداختند. این پژوهش با رویکرد ترکیبی انجام گردید. در مرحله کیفی از طریق تحلیل محتوای عرفی با بررسی متون و مصاحبه عمیق و نیمه ساختار یافته با ۱۲ نفر از خبرگان حوزه منابع انسانی در وزارت بهداشت و دانشگاه‌های علوم پزشکی، الگوی توسعه منابع انسانی طراحی و در بخش کمی، اعتبار و برازش الگو با تکمیل پرسشنامه توسط ۱۶۲ نفر از کارشناسان مربوطه از طریق

تحلیل عامل تأییدی و تکنیک سوارا تعیین شد. یافته‌های پژوهش نشان داد که مدل توسعه منابع انسانی مبتنی بر حکمرانی خوب شامل ده عامل (پاسخگویی، شفاف سازی، ظرفیت سازی حکمرانی و توسعه، نگرش و هویت بخشی، هماهنگ سازی، نتیجه گرایی، اثربخشی نقش‌ها و وظایف، توسعه فرهنگی اجتماعی، توسعه فردی، توسعه آموزشی) در شش طبقه بود و ارتباط بین عوامل یاد شده در قالب مدل ارائه گردید. همچنین در اولویت بندی معیارهای اصلی مشخص شد به ترتیب نگرش و هویت بخشی، هماهنگ سازی، توسعه فرهنگی - اجتماعی و توسعه آموزشی دارای اهمیت بالایی هستند.

۳. روش‌شناسی پژوهش

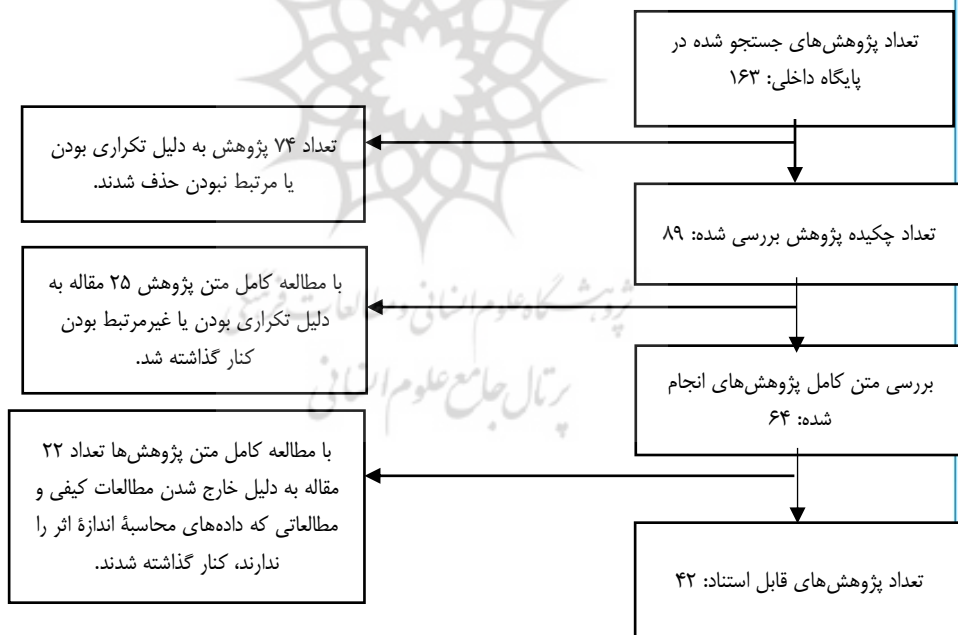
با توجه به اینکه هدف پژوهش حاضر شناسایی و تعیین متغیرهای اصلی حکمرانی خوب سازمانی در دستگاه‌های نظارتی کشور ایران است؛ روش پژوهش برحسب هدف، کاربردی؛ برحسب نوع داده، کیفی؛ و برحسب روش گردآوری داده‌ها و یا ماهیت و روش پژوهش، توصیفی - پیمایشی بود. در این پژوهش از طرح اکتشافی از نوع مقوله‌بندی استفاده می‌شود. در این طرح ابتدا داده‌های کیفی از طریق مطالعات کتابخانه‌ای (فیش برداری) جمع‌آوری می‌شود و براساس فراتحلیل^۱ مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. فراتحلیل یک روش تحقیق کیفی است که با کمک روش‌های آماری یافته‌های پژوهش‌های گوناگون را تحلیل و یکپارچه‌سازی می‌کند. این روش از ترکیب یافته‌های گوناگون تحلیل‌های آماری حاصل می‌شود. مطالعات علمی با روش فرا تحلیل زمانی انجام می‌شود که چندین مطالعه علمی وجود داشته که همگی برحسب یک هدف یا بررسی وجود یک اثر صورت گرفته شده و بخواهیم نتایج و همچنین خطای آن‌ها را با یکدیگر مقایسه و نتیجه جدید به عنوان برآیند نتایج قدیم، حاصل نماییم. در هر یک از روش‌های تحلیلی، میزان خطای مشخصی توسط محقق گزارش شده است. در فرا تحلیل قرار است به کمک نتایج به دست آمده، خطای مورد مطالعه کاهش یافته و ترکیبی از همه تحقیق‌ها حاصل شود. جامعه آماری تحقیق حاضر شامل کلیه مقالات، کتاب‌ها، پایان نامه و رساله‌های منتشر شده در مراکز و پایگاه‌های معتبر علمی (مثل پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج)، پایگاه مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی (SID)، بانک اطلاعات نشریات کشور (مگیران)، پایگاه الزویر و پایگاه اسپرینگر) بین سالهای ۱۳۸۵ تا ۱۴۰۲ در حوزه حکمرانی خوب می‌باشد. جهت یافتن پژوهش‌های مربوط از منابع اطلاعاتی مثل پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج)،

^۱ Meta Analysis

پایگاه مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی (SID)، بانک اطلاعات نشریات کشور (مگیران)، پایگاه الزویر و پایگاه اسپرینگر استفاده شده است.

۴. یافته‌ها

تعداد پژوهش‌های بررسی شده در این پژوهش، ۱۳۴ مقاله علمی-پژوهشی؛ ۲۱ پایان‌نامه و ۸ کتاب در زمینه حکمرانی خوب در سازمان‌ها بود. برای انتخاب پژوهش‌های مورد بررسی در جهت انجام مطالعه فراتحلیل در این پژوهش، شرایط زیر در نظر گرفته شد: الف) پژوهش‌هایی انتخاب شدند که متغیرهای مربوط به مدیریت حکمرانی خوب در سازمان‌ها را دارا باشند. ب) پژوهش‌ها دارای مقادیر کمی و آماری باشند و از مطالعات میدانی استفاده کرده باشند یا به بخش‌های آماری سایر پژوهش‌ها استناد کرده باشند. ج) پژوهش‌ها دارای اطلاعات لازم برای محاسبه اندازه اثر باشند. شکل ۱ نمودار راهبرد جست‌وجو و انتخاب مطالعات را نشان می‌دهد.

شکل ۱- راهبرد جست‌وجو و انتخاب مطالعات

در ادامه در جدول ۱ اطلاعات توصیفی پژوهش‌های مورد استفاده در فراتحلیل گزارش شده است.

جدول ۱.۱ اطلاعات توصیفی پژوهش‌های مورد استفاده در فراتحلیل

ردیف	کدمقاله	عنوان مطالعه	نام پژوهشگر	سال مطالعه
۱	MOGH	بررسی و سنجش شاخص ها و استاندارد های حکمرانی خوب در سازمان های دولتی و تبیین رابطه آن با اعتماد عمومی در بین کارکنان استانداری استان کهگیلویه و بویراحمد	مقدم	۱۴۰۲
۲	AKHND	جایگاه حکمرانی خوب با نگاهی بر نظام حقوق ایران	آخوندی‌نیسانی	۱۴۰۲
۳	HMZM	حکمرانی خوب و نقش قانونگذاران در دولت‌های محلی در نیجریه	حمزه محمد	۲۰۲۳
۴	AYOBNJF	طراحی مدل مطلوب حکمرانی خوب شهری در اصفهان با رویکرد تحلیل موانع برنامه ریزی و مدیریتی	ایوبی نجف آبادی و همکاران	۱۴۰۱
۵	DDKHAH	ارائه مدل پویای حکمرانی خوب در چارچوب اقتصاد پولی	دادخواه و همکاران	۱۴۰۱
۶	NBVIAN ^۱	طراحی و اعتبار یابی مدل بومی حکمرانی خوب مبتنی بر آموزه های دینی با رویکرد آمیخته	نبویان و همکاران	۱۴۰۱
۷	KRMP	مطالعه نقش کیفیت حکمرانی خوب در رفاه عمومی (مورد مطالعه: کشورهای عضو سازمان همکاری اسلامی و سازمان همکاری اقتصادی و توسعه)	کریم‌پور و همکاران	۱۴۰۰
۸	GHRBAN	شناسایی مؤلفه های حکمرانی خوب در نظام آموزش عالی ایران	قربانیان و همکاران	۱۴۰۰
۹	KHLLS	شناسایی شاخص های حکمرانی خوب در تحقق پذیری سیاست های محیط زیستی سازمان های دولتی با رویکرد کیفی	خلیلی اسنکی	۱۴۰۰
۱۰	KRIM	طرح ریزی مدل توسعه حکمرانی خوب دولتی بر اساس مدل‌های توسعه حکمرانی سازمانی در نظام های کارکردی با روش مطالعه کیفی (مطالعه موردی نظام بانکی ایران)	کریمی و همکاران	۱۴۰۰
۱۱	NBVIAN ^۲	طراحی مدل بومی حکمرانی خوب مبتنی بر آموزه های دینی؛ پژوهشی کیفی مبتنی بر نظریه داده بنیاد	نبویان و همکاران	۱۴۰۰
۱۲	HJILO	طراحی و اعتباریابی الگوی توسعه منابع انسانی مبتنی بر حکمرانی خوب در دانشگاه‌های علوم پزشکی تابعه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	حاجیلو و همکاران	۱۴۰۰
۱۳	BHRNI	بررسی نقش ابعاد حکمرانی خوب در تبیین توسعه منابع انسانی ادارات ورزش و جوانان	بحرینی و همکاران	۱۴۰۰
۱۴	ANVRSH	ارزیابی شیوه‌های حکمرانی خوب در ادارات محلی کشور عراق	انور شریف و دیپه‌الدین	۲۰۲۱
۱۵	AMIRI	ارائه الگویی برای حکمرانی خوب در بخش دفاعی جمهوری اسلامی ایران و ضرورت به کارگیری آن	امیری و همکاران	۱۳۹۹

ردیف	کدمقاله	عنوان مطالعه	نام پژوهشگر	سال مطالعه
۱۶	NORI	بررسی شاخص های حکمرانی خوب از دیدگاه های مختلف در سازمان دولتی و خصوصی	نوری	۱۳۹۹
۱۷	YGNBG	مدل مفهومی حکمرانی خوب	یگانگی و بیگیلی	۱۳۹۹
۱۸	BGHRZ	طراحی و تبیین مدل حکمرانی خوب برای ادارات کل کتابخانه های عمومی کشور	باقرزاده و همکاران	۱۳۹۹
۱۹	GHOLP	مدل پارادایمی بلوغ حکمرانی شرکتی خوب در صنعت بیمه ایران	قلی پور و همکاران	۱۳۹۹
۲۰	NASRZ	ارائه مدل حکمرانی خوب در مدیریت به هم پیوسته منابع آب کشور	نصیری زارع	۱۳۹۹
۲۱	BRCMSM	حکمرانی خوب و توسعه	برایان کلایو اسمیت ترجمه آدابی و همکاران	۱۳۹۹
۲۲	SKBAL	بررسی نقش تحقق حکمرانی خوب در توسعه نظارت های سازمانی	آکیال و عمر	۲۰۱۹
۲۳	SADGH	طراحی مدل توانمندسازی سازمانی بر مبنای حکمرانی خوب: رویکرد کیفی	صادقیان قراقیه و همکاران	۱۳۹۹
۲۴	RMNV	فرا تحلیل وظایف نظارتی سازمان بازرسی و مفهوم بندی آن در الگوی حکمرانی خوب	رشیدی و معنوی	۱۳۹۸
۲۵	AKBR	طراحی الگوی سه شاخگی حکمرانی خوب در سازمان های چند سطحی	اکبری و همکاران	۱۳۹۸
۲۶	SPHRN	الگوی خلاقانه شفافیت حکمرانی خوب برای سازمان های سیاستگذار در ایران	سپهرنیا و همکاران	۱۳۹۸
۲۷	SHIRK	واکاوی رئالیستی مدل اعتدال گرا؛ نگاه نوین حکمرانی خوب در جغرافیای سیاسی ایران	شیرکوند و همکاران	۱۳۹۸
۲۸	AZBDF	تأثیر حکمرانی خوب بر سلامت سازمانی با توجه به نقش میانجی رفتار سیاسی	عزب دفتر و رجبی فرجاد	۱۳۹۸
۲۹	AMIN	طراحی الگوی حکمرانی خوب در شهرداری تهران	امینی و همکاران	۱۳۹۸
۳۰	BADIM	حکمرانی خوب و خط مشی گذاری عمومی: مدل پارادایمی نظارت بر تجارت فرامرزی	بعیدی مفردنیا	۱۳۹۸
۳۱	BRTZ	حکمرانی خوب و مبارزه با مفاسد اقتصادی: بررسی حقوق ضد فساد در نظام حقوقی ملی و بین المللی	براتی و زارعی	۱۳۹۸

ردیف	کدمقاله	عنوان مطالعه	نام پژوهشگر	سال مطالعه
۳۲	DRKHP	آسیب شناسی اجرای خط مشی های سلامت اداری با رویکرد حکمرانی خوب در سازمان جهاد کشاورزی استان مرکزی	درخشان و پیلهوری	۱۳۹۷
۳۳	SLTNPR	تبیین شاخص‌های حکمرانی خوب در اسلام	سلطانپور	۱۳۹۷
۳۴	DRKHS	شناسایی و تحلیل وضعیت ابعاد حکمرانی خوب در سازمان جهاد کشاورزی استان مرکزی	درخشان	۱۳۹۶
۳۵	BRT	نظارت قضایی بر اعمال اداری از منظر حکمرانی خوب با ارجاع ویژه به نظام حقوقی ایران	براتیان و همکاران	۱۳۹۶
۳۶	TSDGH	نظریه حکمرانی خوب: توانمندسازی دولت طرح پژوهشی حکمرانی خوب	تصدیقی و همکاران	۱۳۹۵
۳۷	SEGS	ارزیابی وضعیت حکمرانی خوب در نظام اداری ایران از منظر خبرگان	سه‌گانه و صانعی	۱۳۹۴
۳۸	SHAKR	تبیین مفهوم حکمرانی خوب شهری: شاخص‌ها، مدل‌ها و اهداف آن	شاکری	۱۳۹۳
۳۹	BYGN	شناسایی و اولویت بندی شاخص‌های حکمرانی خوب	بیگی‌نیا و همکاران	۱۳۹۱
۴۰	BSHIRSH	حکمرانی خوب، فساد و رشد اقتصادی (رویکردی اقتصادی به مقوله حکمرانی خوب)	بشیری و شقاقی شهری	۱۳۹۰
۴۱	JSBNF	الگوی حکمرانی خوب: رهیافتی فرایندی-سیستمی	جاسبی و نفری	۱۳۸۷
۴۲	HDZA	نظارت قضایی بر اعمال اداری از منظر حکمرانی خوب با ارجاع ویژه به نظام حقوقی ایران	هداوند و زارعی	۱۳۸۶

برای تحلیل اطلاعات جمع‌آوری شده از پژوهش‌های مدنظر، پس از کدگذاری، از برنامه فراتحلیل جامع برای انجام دادن محاسبات آماری فراتحلیل استفاده شد؛ به این صورت که آزمون‌های آماری استفاده شده در فرضیه‌های مقالات مرور شده از طریق فرمول‌هایی که وولف^۱ ارائه کرد، به اندازه اثر تبدیل و سپس با ترکیب اندازه‌های اثر، به روش هانتز و اشمیت^۲ تحلیل شدند. همچنین برای تفسیر اندازه اثر، از جدول کوهن^۳ استفاده شد. در جدول ۲ توزیع طبقات اندازه اثر بر مبنای برآورد آماره‌ها نشان داده شده است.

^۱ Wolf

^۲ Haunter & Schmite

^۳ Cohen

جدول ۲: توزیع طبقات اندازه اثر برمبنای برآورد آماره‌ها

مقدار d	مقدار r	معنای اندازه اثر
کمتر از ۰/۵	کمتر از ۰/۳	اندازه اثر کم
از ۰/۵ تا ۰/۸	از ۰/۳ تا ۰/۵	اندازه اثر متوسط
بیشتر از ۰/۸	بیشتر از ۰/۵	اندازه اثر زیاد

در جدول ۳ تعداد و درصد متغیرهای مستقل در پژوهش‌های مرور شده نشان داده شده است. براساس نتایج جدول، متغیرهای به دست آمده برای ایجاد یک مدل حکمرانی خوب در دستگاه‌های نظارتی در پنج دسته متغیرهای ساختاری، متغیرهای زمینه‌ای، متغیرهای عملکردی سازمان، متغیرهای مقرراتی و متغیرهای اجتماعی و فرهنگی طبقه‌بندی شده‌اند. در دسته متغیرهای ساختاری، متغیر استقلال کامل نهاد نظارتی از نفوذ و تداخل سیاسی و مالی با ۵۰ درصد، بیشترین تکرار را در تحقیقات مرور شده داشته‌اند. به همین ترتیب در متغیرهای زمینه‌ای، توسعه مشارکت‌ها و همیاری‌های مردمی با ۴۵/۲۳ درصد؛ در متغیرهای عملکردی سازمان، متغیر استفاده از رهبران قوی در راس نهاد نظارتی با ۴۰/۴۷ درصد، در متغیرهای مقرراتی، تعیین مسئولیت‌های واضح و شفاف برای دستگاه نظارتی با ۳۳/۳۳ درصد و در متغیرهای فرهنگی و اجتماعی هم متغیرهای توسعه نقش شهروندان قانون‌مدار برای کاهش و مقابله با فساد اداری و ایجاد واحدها اختصاصی در نهاد نظارتی برای پیگیری مطالبات شهروندی با ۳۸/۰۹ درصد بیشترین تکرار را در تحقیقات داشته‌اند.

جدول ۳: تعداد و درصد متغیرهای مستقل در پژوهش‌های مرور شده

دسته بندی متغیرها	متغیرهای به دست آمده	تعداد	درصد از ۴۲ مطالعه (%)
متغیرهای ساختاری	استقلال کامل نهاد نظارتی از نفوذ و تداخل سیاسی و مالی	۲۱	۵۰
	شفافیت در ارائه و انتشار گزارش عملکردها و نتایج نظارت‌ها	۱۹	۴۵/۲۳
	استفاده از حسابرسان داخلی قوی و مستقل	۸	۱۹/۰۴
	تخصیص بودجه مناسب به نهاد نظارتی برای استخدام کارکنان مجرب و متخصص	۱۱	۲۶/۱۹
	همکاری و هماهنگی با سایر نهادهای نظارتی و بازرسی	۱۶	۳۸
متغیرهای زمینه‌ای	توسعه مشارکت‌ها و همیاری‌های مردمی	۱۹	۴۵/۲۳
	توسعه مهارت، دانش و اخلاقیات کارکنان در جهت انجام وظایف نظارتی	۱۷	۴۰/۴۷
	توسعه حق دسترسی نهاد نظارتی به اطلاعات سازمان‌ها	۷	۱۶/۶۶
	پشتیبانی کامل دستگاه قضایی از نهاد نظارتی	۱۰	۲۳/۸۰
	بهبود پیامدها در اجرای خط و مشی عمومی سازمان نظارتی	۶	۱۴/۲۸

درصد از ۴۲ مطالعه (%)	تعداد	متغیرهای به دست آمده	دسته‌بندی متغیرها
۴۰/۴۷	۱۷	استفاده از رهبران قوی در راس نهاد نظارتی	متغیرهای عملکردی سازمان
۲۸/۵۷	۱۲	توسعه برنامه‌ریزی استراتژیک جامع در نحوه انجام وظایف نهاد نظارتی	
۲۳/۸۰	۱۰	بررسی و ارزیابی منظم عملکرد واحدهای دستگاه نظارتی توسط مدیران	
۲۳/۸۰	۱۰	برقراری ارتباطات موثر مدیران با جامعه، رسانه‌ها و سایر ذی‌نفعان	متغیرهای مقرراتی نهادها
۲۱/۴۲	۹	توسعه شفافیت، مسئولیت‌پذیری و انضباط درون سازمانی	
۲۸/۵۷	۱۲	استقلال قوانین نظارتی و بازرسی از قوانین درون سازمانی سایر نهادها	
۲۳/۸۰	۱۰	توسعه قوانین و مقررات برای حفاظت از شاهدان	
۳۳/۳۳	۱۴	تعیین مسئولیت‌های واضح و شفاف برای دستگاه نظارتی	
۲۱/۴۲	۹	تدوین قوانین و مقررات به روز برای نهاد نظارتی با تاکید بر اصول عدالت، انصاف و محرمانگی	
۱۹/۰۴	۸	ایجاد استانداردها و شاخص‌های موثر برای ارزیابی داخلی و خارجی عملکرد دستگاه نظارتی	متغیرهای اجتماعی و فرهنگی
۲۶/۱۹	۱۱	توسعه استفاده از نشریات و مطبوعات در نظارت بر سازمان‌ها	
۳۸/۰۹	۱۶	توسعه نقش شهروندان قانون‌مدار برای کاهش و مقابله با فساد اداری	
۱۱/۹۰	۵	همکاری با سازمان‌های مردم نهاد در چارچوب قانون برای نظارت بر عملکرد سازمان‌ها	
۳۰/۹۵	۱۳	پاسخگویی و حساب‌پس‌دهی نهادهای نظارتی به شهروندان	
۳۸/۰۹	۱۶	ایجاد واحدها اختصاصی در نهاد نظارتی برای پیگیری مطالبات شهروندی	

برای ادامه تحلیل شاخص‌های به دست آمده، اندازه اثرها بر اساس شاخص همبستگی محاسبه، ترکیب و تحلیل شد. نتایج جدول ۴ آزمون خی دو نشان میدهد که بین فراوانی شدت اندازه اثر I در مطالعات تفاوت وجود دارد.

جدول (۴): فراوانی طبقات اندازه اثر متغیرها

درصد معناداری	آزمون خی دو	شدت اندازه اثر				شدت اندازه اثر فراوانی
		بالاتر از ۰/۵	بین ۰/۳ تا ۰/۵	زیر ۰/۳	زیر ۰/۱	
۰/۰۰۱**	۱۹۱/۴۲	زیاد	متوسط	کم	بدون تاثیر	۰
		۳۶	۱۹	۱۱	۰	

همچنین جدول ۵ نتایج آماره Q نشان می‌دهد که ناهمگونی بین مطالعات فراتحلیل معنادار و اندازه اثر در تعدادی از مطالعات نیز معنادار است.

جدول (۵): میانگین تاثیر عوامل مؤثر بر ارائه مدل حکمرانی خوب در دستگاه‌های نظارتی

مقدار P	درجه آزادی	آماره Q	مقدار Z	حدبالایی	حدپایین	اندازه اثر r	
۰/۰۰۱	۴۱	۱۵۲۳/۰۸	۲۸۲/۳۴	۰/۴۲	۰/۳۰	۰/۲۹	اثر ثابت
			۱۸/۹۱	۰/۵۱	۰/۳۶	۰/۴۱	اثر تصادفی

یافته‌های جدول ۶ اندازه اثرات عوامل مؤثر بر خط مشی مدیریت تنوع فرهنگی را نشان می‌دهد. ارتباط همه این متغیرها با ارائه یک خط مشی مدیریت تنوع فرهنگی، برحسب همبستگی پیرسون بود که این آماره به همراه حجم نمونه و جهت رابطه، وارد نرم افزار جامع فراتحلیل و یافته‌های مرتبط با اندازه اثر، به عنوان خروجی استخراج شدند که نتایج آن در جدول شماره ۶ آمده است.

جدول (۶): اندازه اثرات عوامل مؤثر بر ارائه مدل حکمرانی خوب در دستگاه‌های نظارتی

آزمون همگنی	فاصله اطمینان اثرات تصادفی	اثرات ترکیبی تصادفی	فاصله اطمینان اثرات ثابت	اثرات ترکیبی ثابت	تعداد	متغیرهای به دست آمده	دسته‌بندی متغیرها
۲۹/۲۰*	۰/۵۵ - ۰/۸۱	۰/۷۳*	۰/۳۸ - ۰/۴۵	۰/۴۴*	۲۱	استقلال کامل نهاد نظارتی از نفوذ و تداخل سیاسی و مالی	متغیرهای ساختاری
۸۳/۱۱*	۰/۵۲ - ۰/۶۵	۰/۶۴*	۰/۵ - ۰/۶۰	۰/۵۸*	۱۹	شفافیت در ارائه و انتشار گزارش عملکردها و نتایج نظارت‌ها	

دسته‌بندی متغیرها	متغیرهای به دست آمده	تعداد	اثرات ترکیبی ثابت	فاصله اطمینان اثرات ثابت	اثرات ترکیبی تصادفی	فاصله اطمینان اثرات تصادفی	آزمون همگنی
	استفاده از حسابرس‌های داخلی قوی و مستقل	۸	۰/۶۳*	۰/۶۰ - ۰/۷۲	۰/۶۱*	۰/۶۰ - ۰/۶۵	۹۶/۳۶*
	تخصیص بودجه مناسب به نهاد نظارتی برای استخدام کارکنان مجرب و متخصص	۱۱	۰/۶۲*	۰/۶۲ - ۰/۷۰	۰/۵۹*	۰/۵۵ - ۰/۶۲	۹۷/۰۲*
	همکاری و هماهنگی با سایر نهادهای نظارتی و بازرسی	۱۶	۰/۷۳*	۰/۷۲ - ۰/۷۵	۰/۶۸*	۰/۶۰ - ۰/۷۰	۱۲۱/۱۵*
متغیرهای زمینه‌ای	توسعه مشارکت‌ها و همیاری‌های مردمی	۱۹	۰/۵۵*	۰/۵۰ - ۰/۵۷	۰/۵۹*	۰/۵۲ - ۰/۶۱	۶۹/۴۷*
	توسعه مهارت، دانش و اخلاقیات کارکنان در جهت انجام وظایف نظارتی	۱۷	۰/۵۴*	۰/۴۸ - ۰/۵۵	۰/۵۵*	۰/۵۳ - ۰/۵۵	۹۱/۰۹*
	توسعه حق دسترسی نهاد نظارتی به اطلاعات سازمان‌ها	۷	۰/۶۵*	۰/۶۴ - ۰/۷۰	۰/۶۱*	۰/۵۸ - ۰/۶۴	۸۶/۳۱*
	پشتیبانی کامل دستگاه قضایی از نهاد نظارتی	۱۰	۰/۶۷*	۰/۶۶ - ۰/۶۸	۰/۶۲*	۰/۵۹ - ۰/۶۳	۶۶/۰۱*
	بهبود پیامدها در اجرای خط و مشی عمومی سازمان نظارتی	۶	۰/۶۱*	۰/۵۸ - ۰/۶۲	۰/۵۹*	۰/۵۷ - ۰/۶۷	۹۳/۹۱*
متغیرهای عملکردی سازمان	استفاده از رهبران قوی در راس نهاد نظارتی	۱۷	۰/۴۱*	۰/۴۰ - ۰/۴۵	۰/۴۸*	۰/۳۵ - ۰/۵۰	۷۸/۰۵*

دسته‌بندی متغیرها	متغیرهای به دست آمده	تعداد	اثرات ترکیبی ثابت	فاصله اطمینان اثرات ثابت	اثرات ترکیبی تصادفی	فاصله اطمینان اثرات تصادفی	آزمون همگنی
	توسعه برنامه‌ریزی استراتژیک جامع در نحوه انجام وظایف نهاد نظارتی	۱۲	۰/۵۳*	۰/۴۸ - ۰/۵۵	۰/۶۰*	۰/۵۲ - ۰/۶۱	۹۷/۶۱*
	بررسی و ارزیابی منظم عملکرد واحدهای دستگاه نظارتی توسط مدیران	۱۰	۰/۶۵*	۰/۶۲ - ۰/۶۶	۰/۶۳*	۰/۵۵ - ۰/۶۵	۸۶/۳۱*
	برقراری ارتباطات موثر مدیران با جامعه، رسانه‌ها و سایر ذی‌نفعان	۱۰	۰/۵۹*	۰/۵۰ - ۰/۶۰	۰/۶۰*	۰/۵۸ - ۰/۶۲	۶۶/۴۵*
	توسعه شفافیت، مسئولیت‌پذیری و انضباط درون سازمانی	۹	۰/۵۳*	۰/۵۰ - ۰/۵۷	۰/۵۹*	۰/۵۳ - ۰/۶۰	۲۱/۱۹*
متغیرهای مقرراتی	استقلال قوانین نظارتی و بازرسی از قوانین درون سازمانی سایر نهادها	۱۲	۰/۴۰*	۰/۳۵ - ۰/۴۱	۰/۳۵*	۰/۳۳ - ۰/۳۶	۹۶/۳۰*
	توسعه قوانین ومقررات برای حفاظت از شاهدان	۱۰	۰/۵۵*	۰/۵۰ - ۰/۵۶	۰/۵۸*	۰/۵۲ - ۰/۶۰	۷۵/۳۴*
	تعیین مسئولیت‌های واضح و شفاف برای دستگاه نظارتی	۱۴	۰/۳۲*	۰/۲۵ - ۰/۳۲	۰/۲۶*	۰/۲۵ - ۰/۳۲	۹۱/۰۴*
	تدوین قوانین و مقررات به روز برای نهاد نظارتی با تاکید بر اصول عدالت، انصاف و محرمانگی	۹	۰/۶۱*	۰/۵۱ - ۰/۶۲	۰/۶۱*	۰/۵۴ - ۰/۶۴	۸۵/۶۶*

دسته‌بندی متغیرها	متغیرهای به دست آمده	تعداد	اثرات ترکیبی ثابت	فاصله اطمینان اثرات ثابت	اثرات ترکیبی تصادفی	فاصله اطمینان اثرات تصادفی	آزمون همگنی
	ایجاد استانداردها و شاخص‌های موثر برای ارزیابی داخلی و خارجی عملکرد دستگاه نظارتی	۸	۰/۵۹*	۰/۶۰ - ۰/۵۳	۰/۶۶*	۰/۶۸ - ۰/۶۰	۵۲/۱۳*
متغیرهای اجتماعی و فرهنگی	توسعه استفاده از نشریات و مطبوعات در نظارت بر سازمان‌ها	۱۱	۰/۳۸*	۰/۴۰ - ۰/۳۵	۰/۲۸*	۰/۳۳ - ۰/۲۵	۵۷/۱۸*
	توسعه نقش شهروندان قانون‌مدار برای کاهش و مقابله با فساد اداری	۱۶	۰/۵۸*	۰/۶۰ - ۰/۵۲	۰/۶۱*	۰/۶۵ - ۰/۵۵	۸۰/۳۱*
	همکاری با سازمان‌های مردم‌نهاد در چارچوب قانون برای نظارت بر عملکرد سازمان‌ها	۵	۰/۲۴*	۰/۲۵ - ۰/۱۹	۰/۱۸*	۰/۲۰ - ۰/۱۵	۹۴/۲۵*
	پاسخگویی و حساب‌پس‌دهی نهادهای نظارتی به شهروندان	۱۳	۰/۵۷*	۰/۶۸ - ۰/۵۳	۰/۵۹*	۰/۶۵ - ۰/۵۴	۹۸/۳۴*
	ایجاد واحدها اختصاصی در نهاد نظارتی برای پیگیری مطالبات شهروندی	۱۶	۰/۴۶*	۰/۴۹ - ۰/۴۰	۰/۴۸*	۰/۵۰ - ۰/۴۰	۱۰۰/۰۸*

تورش انتشار، سوگیری مطالعات چاپ شده را نشان می‌دهد. تورش انتشار در فراتحلیل منجر به عدم تعیین صحیح ارتباط بین عامل مواجهه و پیامد می‌شود. علاوه بر این، ممکن است که همبستگی بین مواجهه و پیامد بیشتر دیده شود یا در نظر گرفته نشود. برای برآورد تورش انتشار از

سه روش روزنتال^۱، اروین^۲ و نمودار کیفی استفاده شد. بر اساس روش روزنتال از آنجا که تعداد مطالعاتی که می‌تواند یافته‌های معنادار اندازه اثر را به غیر معنادار مبدل سازد (۸۶۵) از مقدار مطالعات برآورد شده یعنی عدد ۱۲۷ بیشتر است، پس مطالعات فراتحلیل در مقابل تورش انتشار مقاوم هستند. همچنین براساس روش اروین نیز طبق جدول ۷ تعداد ۷۵ مطالعه با اندازه اثر صفر نیاز است تا متوسط اندازه اثر از مقدار فعلی اندازه اثر به مقدار کوچک‌تر (۰/۰۱) تغییر یابد، چنین پیشامدی بعید به نظر می‌رسد.

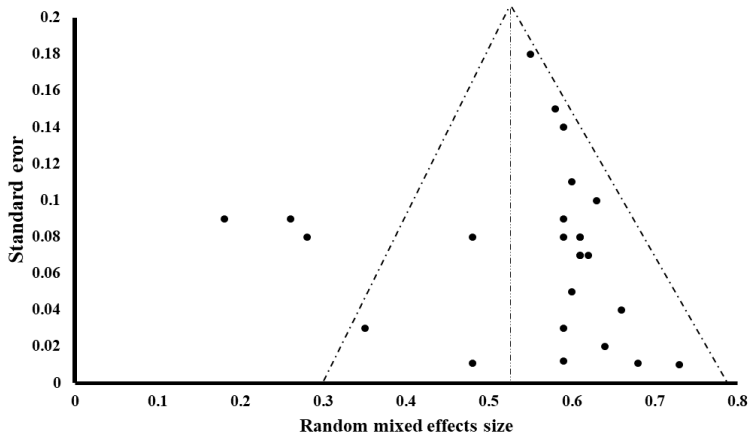
جدول ۷: برآورد میزان تورش انتشار در مطالعات مربوط به ارائه مدل حکمرانی خوب در دستگاه‌های نظارتی

نتیجه‌گیری	تعداد مطالعات لازم برای تنزل اندازه اثر (۰/۱)	متوسط اندازه اثر مطالعات گمشده	متوسط اندازه اثر مورد انتظار	متوسط اندازه اثر به دست آمده	تعداد اندازه اثر	روش
عدم تورش انتشار	۹۰۱	۰/۰۵	۰/۰۵	۰/۶۸	۲۹۵	روزنتال
عدم تورش انتشار	۸۶	۰	۰/۱	۰/۶۸	۲۹۵	اروین

شکل ۲ نمودار کیفی نبود سوگیری را در انتشار نشان می‌دهد. نمودار کیفی با شاخص‌های خطای استاندارد در شکل ۲ نشان می‌دهد که که مطالعات بزرگتر با واریانس کمتر (خطای استاندارد کمتر) در قسمت بالایی شکل و مطالعات کوچکتر با واریانس بیشتر (خطای استاندارد بیشتر) در قسمت پایین شکل توزیع شده است. همچنین در جدول ۸ نتایج میزان اندازه اثر هر یک از متغیرهای پژوهش نشان داده شده است.

^۱ Rosenthal Method

^۲ Orwin Method

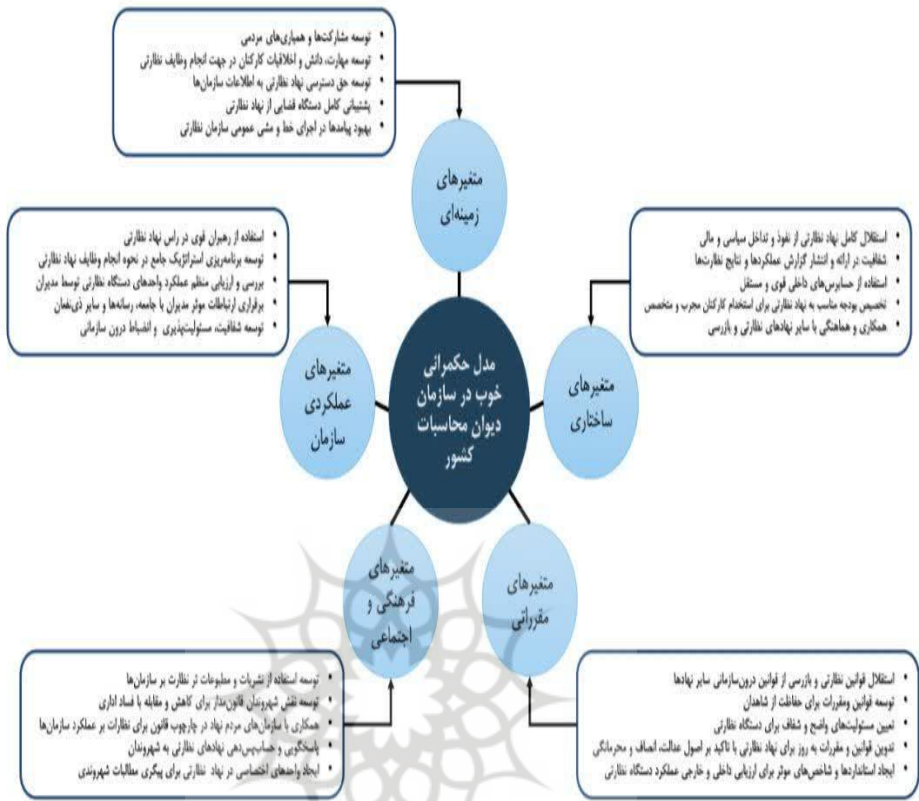
شکل ۲ نمودار کیفی اندازه اثر شاخص خطای استاندارد

جدول ۸: نتایج میزان اندازه اثر هر یک از متغیرها

میزان اثر	اثرات ترکیبی تصادفی	متغیرهای به دست آمده	دسته‌بندی متغیرها
زیاد	۰/۷۳*	استقلال کامل نهاد نظارتی از نفوذ و تداخل سیاسی و مالی	متغیرهای ساختاری
زیاد	۰/۶۴*	شفافیت در ارائه و انتشار گزارش عملکردها و نتایج نظارت‌ها	
زیاد	۰/۶۹*	استفاده از حسابرس‌های داخلی قوی و مستقل	
زیاد	۰/۵۹*	تخصیص بودجه مناسب به نهاد نظارتی برای استخدام کارکنان مجرب و متخصص	
زیاد	۰/۶۸*	همکاری و هماهنگی با سایر نهادهای نظارتی و بازرسی	
زیاد	۰/۵۹*	توسعه مشارکت‌ها و همیاری‌های مردمی	متغیرهای زمینه‌ای
زیاد	۰/۵۵*	توسعه مهارت، دانش و اخلاقیات کارکنان در جهت انجام وظایف نظارتی	
زیاد	۰/۶۱*	توسعه حق دسترسی نهاد نظارتی به اطلاعات سازمان‌ها	
زیاد	۰/۶۲*	پشتیبانی کامل دستگاه قضایی از نهاد نظارتی	
زیاد	۰/۵۹*	بهبود پیامدها در اجرای خط و مشی عمومی سازمان نظارتی	متغیرهای عملکردی سازمان
متوسط	۰/۴۸*	استفاده از رهبران قوی در راس نهاد نظارتی	
زیاد	۰/۶۰*	توسعه برنامه‌ریزی استراتژیک جامع در نحوه انجام وظایف نهاد نظارتی	
زیاد	۰/۶۳*	بررسی و ارزیابی منظم عملکرد واحدهای دستگاه نظارتی توسط مدیران	

میزان اثر	اثرات ترکیبی تصادفی	متغیرهای به دست آمده	دسته‌بندی متغیرها
زیاد	۰/۶۰*	برقراری ارتباطات موثر مدیران با جامعه، رسانه‌ها و سایر ذی‌نفعان	
زیاد	۰/۵۹*	توسعه شفافیت، مسئولیت‌پذیری و انضباط درون سازمانی	
متوسط	۰/۳۵*	استقلال قوانین نظارتی و بازرسی از قوانین درون‌سازمانی سایر نهادها	متغیرهای مقرراتی
زیاد	۰/۵۸*	توسعه قوانین و مقررات برای حفاظت از شاهدان	
کم	۰/۲۶*	تعیین مسئولیت‌های واضح و شفاف برای دستگاه نظارتی	
زیاد	۰/۶۱*	تدوین قوانین و مقررات به روز برای نهاد نظارتی با تاکید بر اصول عدالت، انصاف و محرمانگی	
زیاد	۰/۶۶*	ایجاد استانداردها و شاخص‌های موثر برای ارزیابی داخلی و خارجی عملکرد دستگاه نظارتی	
کم	۰/۲۸*	توسعه استفاده از تشریحات و مطبوعات در نظارت بر سازمان‌ها	متغیرهای فرهنگی و اجتماعی
زیاد	۰/۶۱*	توسعه نقش شهروندان قانون‌مدار برای کاهش و مقابله با فساد اداری	
کم	۰/۱۸*	همکاری با سازمان‌های مردم‌نهاد در چارچوب قانون برای نظارت بر عملکرد سازمان‌ها	
زیاد	۰/۵۹*	پاسخگویی و حساب‌پس‌دهی نهادهای نظارتی به شهروندان	
زیاد	۰/۴۸*	ایجاد واحدها اختصاصی در نهاد نظارتی برای پیگیری مطالبات شهروندی	

باتوجه به نتایج بدست آمده در مراحل قبل با استفاده از تکنیک فراتحلیل، در شکل ۳ مدل به دست آمده از نتایج حاصل شده ترسیم شده است. در این مدل از دو دسته عوامل با اندازه اثر بالا و عوامل با اندازه اثر متوسط استفاده شده است.

شکل ۳- مدل حکمرانی خوب در دستگاه‌های نظارتی

۵. بحث و نتیجه‌گیری

هدف از این پژوهش شناسایی و تعیین متغیرهای اصلی حکمرانی خوب سازمانی در دستگاه‌های نظارتی کشور ایران بود.

در این راستا با استفاده از تکنیک فراتحلیل به بررسی ۴۲ مطالعه صورت گرفته در این حوزه پرداخته شد. نتایج نشان داد این متغیرها در پنج دسته زمینه‌ای، ساختاری، مقرراتی، فرهنگی و اجتماعی، و عملکردی سازمان تقسیم می‌شود که هر کدام از آنها بوسیله شاخص‌هایی (۲۵ شاخص) تعریف می‌شوند.

در دسته متغیرهای ساختاری، تمامی متغیرها شامل استقلال کامل نهاد نظارتی از نفوذ و تداخل سیاسی و مالی، شفافیت در ارائه و انتشار گزارش عملکردها و نتایج نظارتها، استفاده از حسابرس‌های داخلی قوی و مستقل، تخصیص بودجه مناسب به نهاد نظارتی برای استخدام کارکنان

مجرب و متخصص و همکاری و هماهنگی با سایر نهادهای نظارتی بیشترین تأثیر را بر ارائه مدل حکمرانی خوب در دستگاه‌های نظارتی دارند. یافته‌های اثرات تصادفی نشان می‌دهد که رابطه استقلال کامل نهاد نظارتی از نفوذ و تداخل سیاسی و مالی با ارائه مدل حکمرانی خوب در دستگاه‌های نظارتی در ۲۱ مطالعه مرور شده، معادل ۰/۷۳ است، به همین ترتیب، رابطه شفافیت در ارائه و انتشار گزارش عملکردها و نتایج نظارت‌ها در ۱۹ مطالعه مرور شده، معادل ۰/۶۴ است، رابطه استفاده از حسابرس‌های داخلی قوی و مستقل در ۸ مطالعه مرور شده، معادل ۰/۶۱ است، رابطه تخصیص بودجه مناسب به نهاد نظارتی برای استخدام کارکنان مجرب و متخصص در ۱۱ مطالعه مرور شده، معادل ۰/۵۹ است و در نهایت رابطه همکاری و هماهنگی با سایر نهادهای نظارتی در ۱۶ مطالعه مرور شده، معادل ۰/۶۸ است که نشان دهنده مثبت و معناداری رابطه‌ها با ارائه مدل حکمرانی خوب در دستگاه‌های نظارتی است. با توجه به جدول تفسیر اندازه اثر کوهن، اندازه اثر کلیه متغیرها زیاد است.

در دسته متغیرهای زمینه‌ای، تمامی متغیرها شامل توسعه مشارکت‌ها و همیاری‌های مردمی، توسعه مهارت، دانش و اخلاقیات کارکنان در جهت انجام وظایف نظارتی، توسعه حق دسترسی نهاد نظارتی به اطلاعات سازمان‌ها، پشتیبانی کامل دستگاه قضایی از نهاد نظارتی و بهبود پیامدها در اجرای خط و مشی عمومی نهاد نظارتی بیشترین تأثیر را بر ارائه مدل حکمرانی خوب در دستگاه‌های نظارتی دارند. یافته‌های اثرات تصادفی نشان می‌دهد که رابطه توسعه مشارکت‌ها و همیاری‌های مردمی با ارائه مدل حکمرانی خوب در دستگاه‌های نظارتی در ۱۹ مطالعه مرور شده، معادل ۰/۵۹ است، به همین ترتیب، رابطه توسعه مهارت، دانش و اخلاقیات کارکنان در جهت انجام وظایف نظارتی در ۱۷ مطالعه مرور شده، معادل ۰/۵۵ است، همچنین رابطه توسعه حق دسترسی نهاد نظارتی به اطلاعات سازمان‌ها در ۷ مطالعه مرور شده، معادل ۰/۶۱ است، به همین ترتیب، رابطه پشتیبانی کامل دستگاه قضایی از نهاد نظارت در ۱۰ مطالعه مرور شده، معادل ۰/۶۲ است، در نهایت رابطه بهبود پیامدها در اجرای خط و مشی عمومی نهاد نظارتی در ۶ مطالعه مرور شده، معادل ۰/۵۹ است که نشان دهنده مثبت و معناداری رابطه با ارائه مدل حکمرانی خوب در دستگاه‌های نظارتی است. با توجه به جدول تفسیر اندازه اثر کوهن، اندازه اثر کلیه متغیرها زیاد است.

در دسته متغیرهای عملکردی سازمان، تمامی متغیرها شامل استفاده از رهبران قوی در راس نهاد نظارتی، توسعه برنامه‌ریزی استراتژیک جامع در نحوه انجام وظایف نهاد نظارتی، بررسی و ارزیابی منظم عملکرد واحدهای دستگاه نظارتی توسط مدیران، برقراری ارتباطات موثر مدیران با جامعه، رسانه‌ها و سایر ذی‌نفعان و توسعه شفافیت، مسئولیت‌پذیری و انضباط درون سازمانی بیشترین تأثیر را بر ارائه مدل حکمرانی خوب در دستگاه‌های نظارتی دارند. یافته‌های اثرات تصادفی نشان می‌دهد

که رابطه استفاده از رهبران قوی در راس نهاد نظارتی با ارائه مدل حکمرانی خوب در دستگاه‌های نظارتی در ۱۷ مطالعه مرور شده، معادل ۰/۴۸ است که نشان دهنده مثبت و معناداری است. با توجه به جدول تفسیر اندازه اثر کوهن، این اندازه اثر متوسط است. به همین ترتیب، رابطه توسعه برنامه‌ریزی استراتژیک جامع در نحوه انجام وظایف نهاد نظارتی در ۱۲ مطالعه مرور شده، معادل ۰/۶۰ است، همچنین رابطه بررسی و ارزیابی منظم عملکرد واحدهای دستگاه نظارتی توسط مدیران در ۱۰ مطالعه مرور شده، معادل ۰/۶۳ است، رابطه برقراری ارتباطات موثر مدیران با جامعه، رسانه‌ها و سایر ذی‌نفعان در ۱۰ مطالعه مرور شده، معادل ۰/۶۰ است، در نهایت رابطه توسعه شفافیت، مسئولیت‌پذیری و انضباط درون سازمانی در ۹ مطالعه مرور شده، معادل ۰/۵۹ است که نشان دهنده مثبت و معناداری رابطه با ارائه مدل حکمرانی خوب در دستگاه‌های نظارتی است. با توجه به جدول تفسیر اندازه اثر کوهن، اندازه اثر کلیه متغیرها زیاد است.

در دسته متغیرهای مقرراتی، تمامی متغیرها شامل استقلال قوانین نظارتی از قوانین درون‌سازمانی سایر نهادها، توسعه قوانین ومقررات برای حفاظت از شاهدان، تعیین مسئولیت‌های واضح و شفاف برای دستگاه نظارتی، تدوین قوانین و مقررات به روز برای نهاد نظارتی با تاکید بر اصول عدالت، انصاف و محرمانگی و ایجاد استانداردها و شاخص‌های موثر برای ارزیابی داخلی و خارجی عملکرد دستگاه نظارتی بیشترین تأثیر را بر ارائه مدل حکمرانی خوب در دستگاه‌های نظارتی دارند. یافته‌های اثرات تصادفی نشان می‌دهد که رابطه استقلال قوانین نظارتی از قوانین درون‌سازمانی سایر نهادها با ارائه مدل حکمرانی خوب در دستگاه‌های نظارتی در ۱۲ مطالعه مرور شده، معادل ۰/۳۵ است، با توجه به جدول تفسیر اندازه اثر کوهن، این اندازه اثر متوسط است. به همین ترتیب، رابطه توسعه قوانین ومقررات برای حفاظت از شاهدان در ۱۰ مطالعه مرور شده، معادل ۰/۵۸ است، همچنین رابطه تعیین مسئولیت‌های واضح و شفاف برای دستگاه نظارتی در ۱۴ مطالعه مرور شده، معادل ۰/۲۶ است که نشان دهنده مثبت و معناداری رابطه است. با توجه به جدول تفسیر اندازه اثر کوهن، این اندازه اثر کم است. رابطه تدوین قوانین و مقررات به روز برای نهاد نظارتی با تاکید بر اصول عدالت، انصاف و محرمانگی در ۹ مطالعه مرور شده، معادل ۰/۶۱ است، در نهایت رابطه ایجاد استانداردها و شاخص‌های موثر برای ارزیابی داخلی و خارجی عملکرد دستگاه نظارتی در ۸ مطالعه مرور شده، معادل ۰/۶۶ است که نشان دهنده مثبت و معناداری رابطه با ارائه مدل حکمرانی خوب در دستگاه‌های نظارتی است. با توجه به جدول تفسیر اندازه اثر کوهن، این اندازه اثر برای متغیرهای یاد شده زیاد است.

در دسته متغیرهای فرهنگی و اجتماعی، تمامی متغیرها شامل همکاری با سازمان‌های مردم نهاد در چارچوب قانون برای نظارت بر عملکرد سازمان‌ها، توسعه نقش شهروندان قانون‌مدار برای کاهش

و مقابله با فساد اداری، همکاری با سازمان‌های مردم‌نهاد در چارچوب قانون برای نظارت بر عملکرد سازمان‌ها، پاسخگویی و حساب‌پس‌دهی نهادهای نظارتی به شهروندان و ایجاد واحدها اختصاصی در نهاد نظارتی برای پیگیری مطالبات شهروندی بیشترین تأثیر را بر ارائه مدل حکمرانی خوب در دستگاه‌های نظارتی دارند. یافته‌های اثرات تصادفی نشان می‌دهد که رابطه توسعه نقش شهروندان قانون‌مدار برای کاهش و مقابله با فساد اداری با ارائه مدل حکمرانی خوب در دستگاه‌های نظارتی در ۱۶ مطالعه مرور شده، معادل $0/58$ است، به همین ترتیب، رابطه همکاری با سازمان‌های مردم‌نهاد در چارچوب قانون برای نظارت بر عملکرد سازمان‌ها در ۵ مطالعه مرور شده، معادل $0/24$ است، با توجه به جدول تفسیر اندازه اثر کوهن، این اندازه اثر کم است. همچنین رابطه پاسخگویی و حساب‌پس‌دهی نهادهای نظارتی به شهروندان در ۱۳ مطالعه مرور شده، معادل $0/57$ است، به همین ترتیب، رابطه ایجاد واحدها اختصاصی در نهاد نظارتی برای پیگیری مطالبات شهروندی در ۱۶ مطالعه مرور شده، معادل $0/46$ است، در نهایت، رابطه توسعه استفاده از نشریات و مطبوعات در ۱۱ مطالعه مرور شده، معادل $0/28$ است با توجه به جدول تفسیر اندازه اثر کوهن، این اندازه اثر کم است. بقیه متغیرها اثر کوهن زیاد است که نشان دهنده مثبت و معناداری تمام رابطه‌ها با ارائه مدل حکمرانی خوب در دستگاه‌های نظارتی است.

نتایج به دست آمده در این پژوهش با نتایج تحقیقات پیشین از مهرابی وهمکاران (۱۴۰۲)، ایوبی و همکاران (۱۴۰۱)، حمزه محمد (۲۰۲۳)، قیوم وهمکاران (۲۰۲۲) همسو و در یک راستا می‌باشد. نهادهای نظارتی در ایران با تمرکز بر این پیشنهادات کاربردی و پرداختن به متغیرهای شناسایی شده در مقوله‌های زمینه‌ای، ساختاری، مقرراتی، فرهنگی و اجتماعی، و عملکردی سازمان می‌توانند شیوه‌های حاکمیتی خود را تقویت کرده و اثربخشی و کارایی کلی خود را افزایش دهند. نهادهای نظارتی بخصوص دیوان محاسبات کشور با تمرکز بر متغیرهای شناسایی شده می‌توانند کارایی، شفافیت و فرآیندهای تصمیم‌گیری خود را بهبود بخشند. اجرای اقدامات پیشنهادی می‌تواند منجر به افزایش تعامل، اعتماد و همکاری ذینفعان شود و در نهایت اثربخشی نظارتی را افزایش دهد. لذا دیوان محاسبات کشور با پرداختن به متغیرهای نظارتی می‌تواند منجر به انطباق بهتر با قوانین و مقررات شود و منجر به یک چارچوب نظارتی قوی تر شود. همچنین دیوان محاسبات کشور با ترویج رفتار اخلاقی و یکپارچگی در سازمان می‌تواند شهرت و اعتبار آن را در بین ذینفعان افزایش دهد. نهادهای نظارتی با اجرای سیستم‌های سنجش عملکرد و پرورش فرهنگ بهبود مستمر می‌توانند به سطوح بالاتری از عملکرد و سازگاری دست یابند. دیوان محاسبات کشور با تعامل با جامعه و ارتقای مسئولیت اجتماعی می‌تواند به نهادهای نظارتی در ایجاد اعتماد و افزایش شهرت آنها کمک کند.

پیشنهاد می شود در پژوهش های آتی با استفاده از روش های تصمیم گیری به رتبه بندی این متغیرها پرداخته شود. همچنین در پژوهشی دیگر به بررسی میزان ارتباط و اثرگذاری این متغیرها در سازمان های مختلف پرداخته شود. همچنین انجام یک مطالعه تطبیقی برای تجزیه و تحلیل شیوه های حاکمیت در نهادهای نظارتی در ایران با سایر کشورها برای شناسایی بهترین شیوه ها و زمینه های بهبود.

۶. منابع

- ۱- امیری، ایوب، رزقی رستمی، علیرضا، گلرد، پروانه، صالحی صدقیانی، جمشید، (۱۳۹۹)، ارائه الگویی برای حکمرانی خوب در بخش دفاعی جمهوری اسلامی ایران و ضرورت به کارگیری آن، نشریه مدیریت منابع در نیروی انتظامی، شماره ۳۰.
- ۲- ایوبی نجف آبادی، حسین، فاتحی راد، نوید، سلاجقه، سنجر، کمالی، محمدجلال، (۱۴۰۱)، طراحی مدل مطلوب حکمرانی خوب شهری در اصفهان با رویکرد تحلیل موانع برنامه ریزی و مدیریتی، نظریه های نوین مدیریت دولتی، دوره ۱، شماره ۲، ۱۷-۱.
- ۳- بحرینی، امیر، میریوسفی، سیدجلیل، بیگلری، نسرین، (۱۴۰۰)، بررسی نقش ابعاد حکمرانی خوب در تبیین توسعه منابع انسانی ادارات ورزش و جوانان، مدیریت ورزشی، دوره ۱۳، شماره ۲، صص ۶۸۶-۶۵۹.
- ۴- سردار نیا، خلیلی، شاکری، حمید، (۱۳۹۳)، تبیین حکمرانی خوب در نهج البلاغه با رویکرد روشی زمینه گرا مجله مطالعات حقوقی، دوره ششم، شماره ۴، زمستان.
- ۵- سلطانپور، احمد، (۱۳۹۷)، شاخص های حکمرانی خوب در اسلام، همایش بین المللی بازخوانی آثار علمی و فرهنگی انقلاب اسلامی ایران، دوره ۱، ۱۳۹۷، قم.
- ۶- حاجیلو، محمد، محمدی، نبی ا.، درودی، هما، منصوری، علی، (۱۴۰۰)، طراحی و اعتباریابی الگوی توسعه منابع انسانی مبتنی بر حکمرانی خوب در دانشگاه های علوم پزشکی تابعه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، توسعه آموزش در علوم پزشکی، دوره ۱۴، شماره ۴۲، صص ۲۳-۹.
- ۷- قربانیان، ماریا، و قهرمانی، محمد، و ابوالقاسمی، محمود، (۱۴۰۰)، شناسایی مؤلفه های حکمرانی خوب در نظام آموزش عالی ایران. اندیشه های نوین تربیتی، ۱۷(۱)، ۸۲-۵۳.
<https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=۵۷۳۲۰>
- ۸- مهربابی، قاسم، جلالی فرهنگی، مجید، & سجادی، نصرالله. (۱۴۰۲). مدل حکمرانی در فدراسیون های ورزشی: رویکرد حکمرانی خوب. نشریه مدیریت ورزشی، ۱۵(۱)، ۱-۱۸. doi: ۱۰.۲۲۰۵۹/jism.۲۰۱۷.۲۲۶۱۰۳.۱۷۷۱
- ۹- غفاری، رحمان، (۱۳۹۷)، شایستگی مدیران، سازه ای بنیادین در تحقق حکمرانی خوب سازمانی و مدیریت منابع انسانی سبز در ادارات کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی در شمال کشور، رفاه اجتماعی، سال هجدهم، شماره ۷۰.
- ۱۰- مولائی، سوران، ایراندوست، منصور، احمدیان، جمیله، بهمنی، کامیار، (۱۳۹۸)، ارتباط رهبری اخلاقی با حکمرانی خوب در سازمان های دولتی، اخلاق در علوم و فناوری، سال چهاردهم، شماره ۴.
- ۱۱- Hamza Mohammed (۲۰۲۳), Good Governance and the Role of Legislators in Local Governments in Nigeria, African Journal of Social Sciences and Humanities Research ۶(۵), ۲۷-۳۴. DOI: ۱۰.۵۲۵۸۹/AJSSHR۶WG۶VYHE
- ۱۲- Albaity, Mohamed, Hanifa Md Noman, Abu, Saadaoui Mallek, Ray, (۲۰۲۱), Trustworthiness, good governance and risk taking in MENA countries, Borsa Istanbul Review ۲۱-۴ (۲۰۲۱) ۳۵۹ _ e۳۷۴.
- ۱۳- Mansoor, Mahnaz, (۲۰۲۱), Citizens' trust in government as a function of good governance and government agency's provision of quality information on

- social media during COVID-۱۹, Government Information Quarterly, ۳۸, ۱۰۱۵۹۷.
- ۱۵- Kallmuenzer, Andreas, Lorenzo, Daniel, Siller, Elisabeth, Rojas, Alvaro, Kraus, Sascha, (۲۰۲۰), Antecedents of good governance of hospitality family firms, The International Journal of Entrepreneurship and Innovation ۱-۱۴, DOI: ۱۰.۱۱۷۷/۱۴۶۵۷۵۰۳۲۰۹۸۱۵۹۳.
- ۱۶- Ibrahim, Nor Hafizah, Keng Kok, Tee, Mohd Lokman, Anitawati, (۲۰۲۰), Towards Good Governance: Values Internalization and Organizational Performance, MALAYSIAN JOURNAL OF CONSUMER AND FAMILY ECONOMICS Vol ۲۴ (S۲), ۲۰۲۰.
- ۱۷- Yousef, M., Ihsan, F., & Ellahi, A. (۲۰۱۶). Exploring the impact of good governance on citizen's trust in Pakistan. Government of Informant Quarterly, ۳۳(۱), ۲۰۰-۲۰۹.
- ۱۸- Sancino, Alessandro, Sicilia, Mariafrancesca, Grossi, Giuseppe, (۲۰۱۷), Between patronage and good governance: Organizational arrangements in (local) public appointment processes, International Review of Administrative Sciences ۰(۰) ۱-۱۸, DOI: ۱۰.۱۱۷۷/۰۰۲۰۸۵۲۳۱۶۶۷۵۹۴۴.
- ۱۹- Marwan, Awaludin, (۲۰۱۹), A Commentary: The Position of Ethnic Minorities From the Connection Between Theory of Justice and Good Governance, Race and Justice ۱-۲۰, DOI: ۱۰.۱۱۷۷/۲۱۵۳۳۶۸۷۱۹۸۷۳۰۱۶.
- ۱۹- Qoyum, Abdul, Rizky Prima Sakti, Muhammad, Mohd Thas Thaker, assanudin, Umar AlHashfi, Rizqi, (۲۰۲۲), Does the islamic label indicate good environmental, social, and governance (ESG) performance? Evidence from sharia-compliant firms in Indonesia and Malaysia, Borsa _Istanbul Review, ۲۲-۲, ۳۰۶-۳۲۲.
- ۲۰- Connolly, John, Gifford, Anne, Kanol, Direnc, Yilmaz, Omur, (۲۰۱۷), The role of transnational education in public administration and public affairs to support 'good governance' in the Turkish republic of North Cyprus, Teaching Public Administration ۱-۱۵.